C/2025/5160

28.10.2025

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Stratégia EÚ na podporu, ochranu a posilnenie postavenia občianskej spoločnosti

(stanovisko na žiadosť Európskej komisie [1])

(C/2025/5160)

Hlavní spravodajcovia: **Pietro Vittorio BARBIERI**
Peter SCHMIDT
Christa SCHWENG

Právny základ	článok 51 ods. 2 rokovacieho poriadku
Žiadosť o konzultáciu	13. 5. 2025
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo
Prijaté na plenárnom zasadnutí	17. 7. 2025
Plenárne zasadnutie č.	598
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	152/00/02

1. Závery a odporúčania

1.1. Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) bol zriadený v roku 1957 Rímskou zmluvou ako poradný orgán inštitúcií EÚ. Umožňuje organizovanej občianskej spoločnosti vyjadrovať svoje názory na európskej úrovni a prenáša svoj hlas do procesu tvorby politík EÚ. EHSV zohrával významnú úlohu pri presadzovaní občianskeho dialógu počas celej histórie a prostredníctvom tohto stanoviska poskytne Európskej komisii koncepciu stratégie občianskej spoločnosti a návrh spoločnej platformy občianskej spoločnosti.

1.2. EHSV víta iniciatívu Európskej komisie týkajúcu sa komplexnej stratégie občianskej spoločnosti a platformy občianskej spoločnosti. Je to o to naliehavejšie v súčasnej situácii, keď je ohrozená demokracia a priestor pre občiansku spoločnosť sa zmenšuje, a to tak v členských štátoch, ako aj na celom svete.

1.3. Stratégiou EÚ pre občiansku spoločnosť by sa mali zaviesť opatrenia založené na:

— bezpečnom a priaznivom prostredí pre občiansku spoločnosť;

— udržateľnosti a nezávislosti (prostredníctvom financovania) a

— väčšej účasti občanov a občianskom dialógu (štruktúrovaním a posilňovaním existujúcich mechanizmov).

[1] Stanovisko vypracované na základe bodu z pracovného programu Komisie pred uverejnením dokumentu Komisie, o ktoré Komisia požiadala vo svojom liste 13. mája 2025.

1.4. Stratégia by mala zahŕňať medziinštitucionálnu dohodu o občianskom dialógu, ktorú by podporil EHSV, s cieľom zabezpečiť konzistentné postupy občianskeho dialógu vo všetkých inštitúciách EÚ.

1.5. EHSV tiež zdôrazňuje, že stratégiu občianskej spoločnosti a platformu pre občiansky dialóg by mala sprevádzať intenzívnejšia medziinštitucionálna spolupráca a štruktúrovanejšie a inkluzívnejšie dialógy o odporúčaniach EHSV.

1.6. EHSV na základe svojich skúseností a svojej siete navrhuje spustiť pilotný projekt v spolupráci s Európskou komisiou, ktorým by sa zaviedol rozsiahly dialóg, ktorý by sa začal už v počiatočnej fáze politického procesu. Hlavný dôraz by sa mal klásť na otázky súvisiace s demokraciou, základnými právami a právnym štátom, o ktorých by sa diskutovalo v spolupráci so skupinou ad hoc Základné práva a právny štát (skupina FRRL) EHSV. Podobné procesy rozsiahleho dialógu o iných kľúčových témach týkajúcich sa občianskej spoločnosti by sa mohli navrhnúť po realizácii a vyhodnotení projektu.

1.7. Táto platforma by:

— usmerňovala dialógy (sprostredkované riadiacimi orgánmi) o demokracii, základných právach a právnom štáte a neskôr by prispela ku kľúčovým politickým procesom, napríklad k ročnému pracovnému programu Komisie;

— každoročne hosťovala konferenciu o občianskom dialógu s cieľom predložiť a spresniť návrhy odporúčaní spolu so všetkými zainteresovanými stranami;

— monitorovala občiansky dialóg prostredníctvom výročnej hodnotiacej tabuľky, ktorá bude podkladom dvojročných správ o občianskom dialógu;

— položila základy medziinštitucionálnej dohody o občianskom dialógu, ktorú by podporil EHSV, s cieľom zabezpečiť konzistentné postupy občianskeho dialógu vo všetkých inštitúciách EÚ a v súlade so zásadami uvedenými v bode 3.7.1.

1.8. EHSV odporúča, aby Európska komisia vyčlenila primerané opatrenia na posilnenie európskeho občianskeho dialógu na všetkých úrovniach a poskytla finančné prostriedky na zavedenie platformy občianskej spoločnosti. Navrhovaný pilotný projekt by Komisii umožnil otestovať navrhovanú rozsiahlu konzultačnú iniciatívu s využitím obmedzených dodatočných zdrojov, keďže väčšina nástrojov už funguje.

2. **Všeobecné pripomienky**

2.1. Predsedníčka Európskej komisie vo svojom poverovacom liste ([2]) dezignovanému komisárovi pre demokraciu, spravodlivosť a právny štát Michaelovi McGrathovi uviedla, že s cieľom zintenzívniť spoluprácu s občianskou spoločnosťou v oblasti demokracie, právneho štátu a súvisiacich otázok bude pán McGrath poverený vytvorením platformy občianskej spoločnosti na podporu systematickejšieho občianskeho dialógu a prácou na posilnení ochrany občianskej spoločnosti, aktivistov a obhajcov ľudských práv pri ich práci.

2.2. V príslušnom odseku pracovného programu Komisie na rok 2025 sa uvádza, že „organizácie občianskej spoločnosti zohrávajú dôležitú úlohu pri ochrane našich demokratických systémov a inštitúcií“ a že „táto Komisia sa bude viac angažovať v podporovaní, ochrane a posilňovaní postavenia občianskej spoločnosti“. V rámci „nových iniciatív“ v prílohe k pracovnému programu Komisia stanovuje záväzok vytvoriť „stratégiu EÚ na podporu, ochranu a posilnenie postavenia občianskej spoločnosti (nelegislatívna iniciatíva, 3. štvrťrok 2025)“. Európska komisia vo svojej verejnej konzultácii na portáli Vyjadrite svoj názor oznámila, že predbežnými kľúčovými cieľmi stratégie bude „posilniť zmysluplnú spoluprácu s organizáciami občianskej spoločnosti pracujúcimi na širokej škále politík EÚ a ich ochranu“. Ďalej uviedla, že stratégia „navrhne iniciatívy na podporu priaznivého prostredia s opatreniami na úrovni EÚ s cieľom zabrániť zmenšovaniu občianskeho priestoru. Navrhne aj opatrenia na zlepšenie dialógu medzi verejnými orgánmi a organizáciami občianskej spoločnosti o demokracii, právnom štáte a súvisiacich otázkach. Na úrovni EÚ by to zahŕňalo zapojenie prostredníctvom platformy občianskej spoločnosti“ ([3]).

([2]) Poverovací list predsedníčky Európskej komisie Ursuly Von Der Leyenovej adresovaný dezignovanému komisárovi pre demokraciu, spravodlivosť a právny štát Michaelovi McGrathovi, 17. septembra 2024, https://commission.europa.eu/document/download/907fd6b6-0474-47d7-99da-47007ca30d02_en?filename=Mission%20letter%20-%20McGRATH.pdf.

([3]) Iniciatíva výzvy na predkladanie podkladov s názvom „Stratégia občianskej spoločnosti EÚ“ z portálu Európskej komisie Vyjadrite svoj názor, ktorá bola uverejnená 13. júna 2025.

2.3. Rímskou zmluvou sa zriadil Európsky hospodársky a sociálny výbor ako poradný orgán zahŕňajúci zástupcov hospodárskych a sociálnych kategórií a všeobecných záujmov členských štátov. V článku 300 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) sa ďalej uvádza: „Európsky hospodársky a sociálny výbor sa skladá zo zástupcov organizácií zamestnávateľov, zástupcov organizácií zamestnancov a iných zástupcov občianskej spoločnosti, najmä zo sociálno-ekonomických, občianskych, profesijných a kultúrnych oblastí.“ Úlohou EHSV je prispievať k rozhodovaciemu procesu vlastnými nezávislými stanoviskami k otázkam, ktoré patria do jeho pôsobnosti, ako to určujú zmluvy. Medzi mnohé inovácie, ktoré sa Rímskou zmluvou zaviedli do európskeho a globálneho prostredia, patrí začiatok participatívnej demokracie prostredníctvom priamych a štruktúrovaných konzultácií s organizovanou občianskou spoločnosťou. Úloha výboru vyplýva priamo z participatívnej demokracie, ktorá umožňuje zástupcom národných sociálnych partnerov a organizácií občianskej spoločnosti predkladať stanoviská k právnym predpisom EÚ, spolupracovať v duchu kompromisu, uplatňovať demokratické zásady a transparentným spôsobom dávať hlas občianskej spoločnosti vrátane menšinových skupín.

2.4. Článok 11 Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ), ktorý položil základy skutočného a štruktúrovaného občianskeho dialógu na európskej úrovni, priniesol významné vyhliadky na ďalší rozvoj participatívnej demokracie. Občiansky dialóg musí ísť ruka v ruke so sociálnym dialógom so sociálnymi partnermi, čím sa zabezpečí dlhodobá účasť organizovanej občianskej spoločnosti na európskom rozhodovacom procese.

2.5. EHSV ako miesto participatívnej demokracie funguje ako platforma pre širokú účasť občianskej spoločnosti a ako hybná sila úsilia o to, aby sa občianskej spoločnosti poskytlo miesto pri rokovaniach EÚ. EHSV funguje ako maják, ktorý usmerňuje občiansku spoločnosť smerom k rozhodovacím procesom EÚ. Jeho hlavnou úlohou je podporovať, organizovať a usmerňovať participatívnu demokraciu medzi inštitúciami EÚ.

2.6. Výbor od roku 1992 vypracoval významný súbor stanovísk, štúdií a vyhlásení o občianskom dialógu a participatívnej demokracii. Všetky tieto informácie sú zhrnuté v priebežne aktualizovanom *Kompendiu o participatívnej demokracii: príbeh úspechu, ktorý napísal EHSV* ([4]).

2.7. Nižšie sa uvádza zoznam dosiahnutých výsledkov a publikácií, ktoré si zaslúžia osobitnú pozornosť.

— *Informačná správa* EHSV *na tému Európa občanov* z 8. apríla 1992, ktorou sa otvorila téma dialógu s občanmi a ich zástupcami.

— Stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému *Úloha a príspevok organizácií občianskej spoločnosti k budovaniu Európy* z 22. septembra 1999, ktoré stimulovalo a sprevádzalo prijatie článku 11 Zmluvy o EÚ.

— Vytvorenie kontaktnej skupiny v roku 2004 (s európskymi organizáciami a sieťami občianskej spoločnosti) s cieľom poskytnúť rámec pre politický dialóg a spoluprácu v prierezových otázkach spoločného záujmu. Skupinu tvoria členovia EHSV a 47 európskych organizácií a sietí. Treba poznamenať, že EHSV bol prvým orgánom EÚ, ktorý prijal proces participatívnej demokracie.

— Každoročné podujatie Týždeň občianskej spoločnosti, ktoré organizuje EHSV s cieľom spolupracovať s organizáciami občianskej spoločnosti a občianskou spoločnosťou v širšom zmysle s cieľom podporiť dialóg o kľúčových otázkach, ktorým čelí Európa. EHSV je domovom organizovanej občianskej spoločnosti, ktorý týmto skupinám poskytuje platformu na vyjadrenie svojich názorov a prispievanie k tvorbe politík EÚ.

([4]) EHSV, *Participatory Democracy – A success story written by the EESC (Participatívna demokracia – príbeh úspechu, ktorý napísal EHSV)*, 2020, https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-04-19-663-en-n.pdf.

— Zriadenie skupiny ad hoc pre európsku iniciatívu občanov v roku 2013, ktorej úlohou je riadiť politiku EHSV v oblasti európskej iniciatívy občanov a vydávať odporúčania pre inštitucionálne opatrenia na ďalší rozvoj tohto nástroja. Skupina ad hoc udržiava pravidelné kontakty s organizátormi európskej iniciatívy občanov aj organizáciami občianskej spoločnosti, ktoré aktívne podporujú európsku iniciatívu občanov a aktívne občianstvo. Niektorí z nich sú stálymi partnermi na hlavnom výročnom podujatí EHSV Deň európskej iniciatívy občanov (počas Týždňa občianskej spoločnosti od roku 2024).

— Orgány EHSV pre vonkajšie vzťahy, ktoré monitorujú obchodnú a rozvojovú politiku EÚ prostredníctvom dialógu s organizáciami občianskej spoločnosti z krajín a regiónov mimo EÚ, s ktorými EÚ udržiava formálne vzťahy.

— Zriadenie skupiny ad hoc Základné práva a právny štát v roku 2018 s cieľom bojovať proti nárastu populizmu a zmenšovaniu priestoru občianskej spoločnosti. Cieľom skupiny Základné práva a právny štát je posúdiť stav základných práv, demokracie a právneho štátu v členských štátoch. Osobitnú pozornosť venuje právam, ktoré sú kľúčové pre občiansku spoločnosť vrátane sociálnych partnerov, ako sú sloboda združovania, sloboda zhromažďovania, sloboda prejavu (vrátane slobody médií), právo na nediskrimináciu a vo všeobecnosti situácia v oblasti právneho štátu. Jej záverečná výročná správa je podkladom pre výročnú správu Komisie o právnom štáte.

— EHSV dlhodobo rozvíja sieť národných hospodárskych a sociálnych rád. Tieto prepojenia pomáhajú budovať dôveru medzi občanmi, občianskou spoločnosťou a verejnými orgánmi a zabezpečujú účasť hospodárskych a sociálnych zainteresovaných strán na verejnom rozhodovaní.

— Stanovisko EHSV SOC/526 z októbra 2016, v ktorom sa prvýkrát navrhuje možnosť zvolať každoročné fórum pre organizácie občianskej spoločnosti s cieľom diskutovať o demokracii, základných právach a právnom štáte. V stanovisku SOC/627, ktoré bolo prijaté v júni 2019 ([5]), EHSV zopakoval svoj návrh organizovať „na úrovni EÚ každoročné Fórum o základných právach a právnom štáte.

— Návrh č. 39 Konferencie o budúcnosti Európy, ktorá sa konala v rokoch 2021 až 2022, v ktorom sa odporúča „reformovať spôsob fungovania Európskej únie lepším zapojením sociálnych partnerov a organizovanej občianskej spoločnosti, a to posilnením existujúcich štruktúr v snahe lepšie zohľadniť potreby a očakávania občanov EÚ v rozhodovacom procese vzhľadom na ich význam pre európsky demokratický život. V tejto súvislosti by sa mala posilniť inštitucionálna úloha EHSV ako orgánu, ktorý uľahčuje a zabezpečuje činnosti v oblasti participatívnej demokracie, ako sú štruktúrovaný dialóg s organizáciami občianskej spoločnosti a občianske panely“. Ďalej sa v ňom uvádza, že „živá občianska spoločnosť je kľúčová pre demokratický život Európskej únie“. V návrhu č. 36 sa odporúča zapojiť „organizovanú občiansku spoločnosť, regionálne orgány a existujúce štruktúry, ako je Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) a Výbor regiónov (VR), do procesu účasti občanov“.

— Stanovisko EHSV SOC/728 na tému *Mládežnícky test EÚ*, ktorý je nástrojom určeným na posilnenie účasti mládeže a jej uplatňovania pri tvorbe politík na základe konzultácií, posúdenia vplyvu a zmierňujúcich opatrení, čím sa EHSV stáva prvou inštitúciou EÚ, ktorá sa zaviazala k jeho vykonávaniu. V EHSV to znamená zapojenie zástupcov mládeže do stanovísk. V apríli 2024 predsedníctvo EHSV schválilo metodiku, ktorú vypracovala skupina EHSV Mládež na uplatňovanie mládežníckeho testu EÚ v EHSV.

— Vytvorenie skupiny ad hoc EHSV pre európsky semester v roku 2017, ktorá je horizontálnym orgánom, ktorý posilňuje a podporuje prácu vykonanú v sekciách EHSV. Zameriava sa na preskúmanie návrhov európskej občianskej spoločnosti v oblasti udržateľného rastu a zamestnanosti, čím zabezpečuje stály príspevok EHSV k ročnému cyklu európskeho semestra.

— Stanovisko EHSV SOC/782 na tému „*Posilnenie občianskeho dialógu a participatívnej demokracie v EÚ: cesta vpred*“, ktoré je strategickým stanoviskom k občianskemu dialógu, ktoré bolo prijaté vo februári 2024 a zahŕňa mnohé základné prvky na vytvorenie stratégie pre občiansky dialóg.

([5]) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru — Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade a Rade — Ďalšie posilnenie právneho štátu v Únii Súčasný stav a možné nasledujúce kroky[COM(2019) 163 final] (Ú. v. EÚ C 282, 20.8.2019, s. 39).

— Zapojenie EHSV do organizovania alebo sprostredkovania rôznych príspevkov a platforiem občianskej spoločnosti, ako je Európske fórum pre migráciu, platforma pre obehové hospodárstvo (spolu s Komisiou) a okrúhle stoly mládeže. EHSV počas vykonávania Agendy 2030 OSN sprostredkoval príspevok občianskej spoločnosti k prvému dobrovoľnému preskúmaniu EÚ.

3. **Stratégia EÚ na podporu, ochranu a posilnenie postavenia občianskej spoločnosti**

3.1. EHSV víta iniciatívu Európskej komisie týkajúcu sa komplexnej stratégie občianskej spoločnosti a platformy občianskej spoločnosti. Je to o to naliehavejšie v súčasnej situácii, keď je ohrozená demokracia a priestor pre občiansku spoločnosť sa zmenšuje, a to tak v členských štátoch, ako aj na celom svete. Na vybudovanie odolnej EÚ sa musia zmobilizovať všetky zdroje v spoločnosti, najmä vzhľadom na súčasné krízy a vzhľadom na všeobecné geopolitické prostredie.

3.2. EHSV zdôrazňuje, že je dôležité zaviesť komplexnú stratégiu občianskej spoločnosti na ochranu silnej a autonómnej občianskej spoločnosti a na vytvorenie platformy občianskej spoločnosti na úrovni EÚ, v rámci ktorej môžu európske inštitúcie nadviazať s občianskou spoločnosťou konkrétnu a zmysluplnú spoluprácu.

3.3. EHSV opätovne zdôrazňuje, že je dôležité v plnej miere vykonávať článok 11 Zmluvy o EÚ s cieľom doplniť súčasné ustanovenia o konzultáciách.

3.4. Stratégiou EÚ pre občiansku spoločnosť by sa mali zaviesť opatrenia založené na:

— bezpečnom a priaznivom prostredí pre občiansku spoločnosť;

— udržateľnosti a nezávislosti (prostredníctvom financovania) a

— väčšej účasti občanov a občianskom dialógu (štruktúrovaním a podporou existujúcich mechanizmov a na úrovni EÚ prostredníctvom platformy občianskej spoločnosti, ako sa uvádza ďalej).

3.5. EÚ musí zabezpečiť bezpečné a priaznivé prostredie pre občiansku spoločnosť prostredníctvom:

— podpory a informovania o úlohe a osobitných charakteristikách organizovanej občianskej spoločnosti ako kľúčového piliera demokracie, súdržnosti, účasti a sociálnej inovácie na regionálnej, vnútroštátnej a európskej úrovni;

— vytvorenia ochranného mechanizmu pre aktérov občianskej spoločnosti a obhajcov ľudských práv v rámci EÚ;

— posilnenia úlohy EHSV ako centra, budovateľa mostov, kanála a sprostredkovateľa organizovanej občianskej spoločnosti na úrovni EÚ, medzinárodnej a vnútroštátnej úrovni;

— prijatia návrhu smernice o európskych cezhraničných združeniach, ktorý predložila Európska komisia, a diskusie o vývoji podobného právneho nástroja pre nadácie.

3.6. EÚ musí podporovať udržateľnosť a nezávislosť prostredníctvom financovania a zabezpečiť, aby:

— subjekty občianskej spoločnosti mali k dispozícii viacročné, konzistentné a flexibilné financovanie a aby sa vo viacročnom finančnom rámci poskytli primerané zdroje;

— organizácie občianskej spoločnosti boli zapojené do vykonávania, monitorovania a hodnotenia programov financovania, ktoré sú pre ne relevantné;

— sa prekonali administratívne, regulačné a fiškálne prekážky prístupu k financovaniu a darom, a to aj cezhranične;

— všetky právne predpisy, ktoré sa týkajú organizácií občianskej spoločnosti a ich činností, boli v úplnom súlade s právnymi záväzkami EÚ a medzinárodnými právnymi záväzkami a základnými právami a aby sa s organizáciami občianskej spoločnosti viedli konzultácie o legislatívnych zmenách, ktoré sa ich týkajú;

— sa nevykonávali opatrenia, ktoré obmedzujú prístup k financovaniu, a aby sa administratívne, právne a finančné mechanizmy nezneužívali na obmedzenie verejnej účasti, občianskej činnosti alebo slobody médií;

— sa ľudia vyzývali, aby nahlasovali obťažovanie organizácií občianskej spoločnosti alebo útoky na ne a na obhajcov ľudských práv, a aby sa tieto porušenia riadne zaznamenávali, vyšetrovali a stíhali s cieľom dodržiavať zásady právneho štátu;

— sa riadne presadzovali právne predpisy EÚ na ochranu organizovanej občianskej spoločnosti, v prípade potreby aj prostredníctvom dočasných opatrení; a aby

— sa organizácie občianskej spoločnosti podporovali prostredníctvom udržateľného financovania svojej práce a mechanizmov budovania kapacít.

3.7. EÚ musí zabezpečiť väčšiu občiansku účasť a občiansky dialóg podporou správnych podmienok a stanovením referenčných hodnôt, ako aj podporou štruktúr dialógu na všetkých úrovniach.

3.7.1. *Podpora správnych podmienok a stanovenie referenčných hodnôt*

3.7.1.1. Zmysluplný občiansky dialóg si vyžaduje správne **podmienky**, ktoré umožnia všetkým stranám zapojiť sa, čím sa zabezpečí, aby každá strana mala jasné úlohy a povinnosti. To si tiež vyžaduje, aby boli inštitúcie zároveň schopné reagovať a zodpovedať sa v rámci mechanizmov dialógu aj mimo nich, a to v súlade s normami upravujúcimi právo na dobrú správu vecí verejných. Občiansky dialóg na európskej úrovni nemôže riadne fungovať bez dobre riadeného občianskeho dialógu na národnej úrovni. Na vytvorenie priaznivého prostredia pre účinný a konštruktívny občiansky dialóg je potrebné splniť určité podmienky, Patrí medzi ne dôvera, zodpovednosť, transparentnosť a podmienky vedúce k účasti. V Kódexe dobrej praxe občianskej participácie v rozhodovacích procesoch, ktorý bol prijatý na konferencii medzinárodných mimovládnych organizácií Rady Európy, sú zhrnuté kľúčové zásady a podmienky, ktoré môžu slúžiť ako usmernenie. EHSV navrhuje, aby sa v stratégii občianskej spoločnosti stanovili ciele a vymedzili ukazovatele s jasnými referenčnými hodnotami pre členské štáty a inštitúcie EÚ, pokiaľ ide o priestor občianskej spoločnosti a občiansky dialóg na vnútroštátnej úrovni.

3.7.1.2. EHSV odporúča, aby mal občiansky dialóg na všetkých úrovniach vrátane úrovne EÚ tieto **charakteristiky** ([6]):

— Musí byť zmysluplný. Občiansky dialóg má byť skutočnou a konkrétnou súčasťou rozhodovacieho procesu, ktorý organizáciám občianskej spoločnosti poskytuje skutočné výmeny a priestor na vyjadrenie ich názorov. Mal by byť skutočný, a nie iba ozdobou demokracie.

— Musí byť orientovaný na výsledky a umožňovať zapojenie občanov do diskusií o cieľoch a obsahu legislatívnych opatrení a ustanovení, ktoré sa týkajú občianskej spoločnosti, ako aj do fáz hodnotenia.

— Musí byť pravidelný.

— Musí byť transparentný, s verejne dostupnými pravidlami a kritériami výberu zainteresovaných strán a toho, na čo sa bude dialóg vzťahovať, a musí zabezpečiť, aby organizácie občianskej spoločnosti mali prístup ku všetkým relevantným informáciám.

— Musí byť legitímny. Akreditácia organizácií občianskej spoločnosti musí byť založená na skutočnej legitimite a reprezentatívnosti. Organizácie občianskej spoločnosti musia dodržiavať zásady vnútornej demokracie, autonómie, nezávislosti a transparentnosti, dodržiavať neziskový model a pracovať v službách všeobecných záujmov alebo osobitných záujmových skupín.

— Musí umožniť všetkým stranám podeliť sa o nápady. Organizácie občianskej spoločnosti musia byť schopné začleniť svoje vlastné iniciatívy a priority do programov členských štátov a európskych inštitúcií. Spoločné rozhodovanie o harmonogramoch dialógu môže zvýšiť vplyv a zabrániť problémom s kapacitou na všetkých stranách.

([6]) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Posilnenie občianskeho dialógu a participatívnej demokracie v EÚ: cesta vpred (prieskumné stanovisko na žiadosť belgického predsedníctva Rady EÚ) (Ú. v. EÚ C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj).

— Musí byť inkluzívny a reprezentatívny, najmä pre tých najzraniteľnejších. Zabezpečenie Únie rovnosti znamená zabezpečiť, aby sa zohľadňovalo rodové hľadisko, ako aj hľadisko týkajúce sa LGBTIQ+ osôb, migrantov, zdravotného postihnutia a Rómov.

— Musí byť štruktúrovaný a koordinovaný. Do práce a návrhov organizácií občianskej spoločnosti by sa mal zapojiť koordinačný útvar.

— Mal by zahŕňať výsledok a následné opatrenia. Na európskej úrovni by inštitúcie EÚ mali reagovať na príspevky organizácií občianskej spoločnosti prostredníctvom verejnej hodnotiacej tabuľky, v ktorej sa podrobne uvedú následné opatrenia alebo vysvetlí, prečo sa neprijali žiadne opatrenia. Mala by sa zhromažďovať aj spätná väzba od účastníkov.

3.7.1.3. Organizácie občianskej spoločnosti by mali vystupovať jednotne, aby posilnili svoju činnosť.

3.7.2. *Podpora a posilňovanie štruktúr dialógu na všetkých úrovniach*

3.7.2.1. Vo svete, ktorý je čoraz viac formovaný konfliktom, dezinformáciami a polarizáciou spoločnosti, musí EÚ urýchlene prehodnotiť úlohu občianskej spoločnosti a posilniť občiansky dialóg, a to nielen ako základ inštitucionálnej legitimity, ale aj ako dôležitý pilier budovania odolnejšej, inkluzívnejšej a participatívnejšej Európy ([7]).

3.7.2.2. Stratégia pre občiansku spoločnosť by sa mala zaoberať všetkými druhmi občianskeho dialógu vrátane prierezového dialógu, vertikálneho/odvetvového dialógu a horizontálneho dialógu (dialóg medzi samotnou občianskou spoločnosťou).

3.7.2.3. Zabezpečenie väčšej účasti občanov a štruktúrovaného občianskeho dialógu si bude vyžadovať čas. Musíme posúdiť existujúce postupy, poučiť sa z nich a vypracovať zásady a usmernenia, ktoré by sa v konečnom dôsledku mohli kodifikovať v medziinštitucionálnej dohode o občianskom dialógu na úrovni EÚ. EHSV preto navrhuje prijať medziinštitucionálnu dohodu o občianskom dialógu s podporou EHSV s cieľom zabezpečiť konzistentné postupy občianskeho dialógu vo všetkých inštitúciách EÚ v súlade so zásadami uvedenými v bode 1 tohto stanoviska.

3.7.2.4. EHSV je tiež pripravený aktívne sa zapojiť do zmysluplného dialógu s inštitúciami EÚ. Navrhuje, aby Komisia usporiadala výročnú schôdzu s výborom s cieľom prediskutovať, ako vykonáva odporúčania zo stanovísk EHSV (okrem písomnej spätnej väzby, ktorú už EHSV dostáva), aby sa zabezpečila spätná väzba. Európsky parlament by mohol pozvať EHSV, aby sa zúčastnil na príslušných schôdzach výborov, keď sú na programe legislatívne alebo politické spisy súvisiace s jeho stanoviskami. Podobne by Rada mohla pravidelne zapájať EHSV do legislatívneho procesu s cieľom preskúmať a prediskutovať jeho odporúčania.

3.7.2.5. EHSV okrem toho navrhuje začať rozsiahly dialóg (opísaný ako súčasť pilotného projektu v bode 4.3 tohto stanoviska). To by mohlo pomôcť pri nastavovaní riadenia a štruktúry pre odvetvový dialóg v budúcnosti ([8]).

3.7.2.6. Postupy občianskeho dialógu sa v súčasnosti na európskej úrovni značne líšia, pokiaľ ide o kvalitu a kvantitu. Vytvorenie koordinačných mechanizmov medzi inštitúciami a v rámci nich by pravdepodobne pomohlo znížiť prekrývanie a minimalizovať využívanie zdrojov.

([7]) CEPS, *Mapping civil dialogue in the EU institutions (Mapovanie občianskeho dialógu v inštitúciách EÚ)*, 2025, štúdia, ktorú EHSV nechal vypracovať na žiadosť skupiny Organizácie občianskej spoločnosti.

([8]) Vylúčenie odvetvového sociálneho dialógu.

3.7.2.7. Ako sa uvádza v novej štúdii EHSV ([9]), výzvou teraz je zabezpečiť, aby príslušné útvary v rámci inštitúcií dodržiavali základné zásady – poskytnúť primeraný priestor na vypočutie názorov občianskej spoločnosti a vytvoriť transparentné mechanizmy na začlenenie zmysluplných vstupov do tvorby politík. Hoci existujú dôvody na optimizmus, je potrebné vykonať ešte veľa práce. Medziinštitucionálna dohoda o občianskom dialógu by mohla prideliť rôzne úlohy a výsledky dialógu podľa úloh zapojených inštitúcií, počnúc existujúcimi mechanizmami.

— V prípade Rady by sa mal okrem akéhokoľvek iného nástroja nepretržitého dialógu využívať aj európsky semester.

— V prípade Európskeho parlamentu by sa mala posilniť úloha delegovaného podpredsedu a schopnosť ovplyvňovania v rámci parlamentných skupín a výborov.

— V prípade Európskej komisie by sa úsilie delegovaného komisára malo koordinovať s generálnymi riaditeľstvami (GR).

— V prípade EHSV by sa mala posilniť úloha kontaktnej skupiny.

3.7.2.8. Tieto body, ktoré majú veľký význam, sa týkajú posilnenia účasti občanov posilnením postavenia organizácií občianskej spoločnosti a vytvorením štruktúr, ktoré podporujú odbornú prípravu a budovanie kapacít na zapojenie komunity. Tento krok má zásadný význam pre čo najlepšie vypracovanie celej stratégie. EHSV sa domnieva, že ide o zásadnú hospodársku investíciu pre budúcnosť Európy.

4. **Budovanie platforma občianskej spoločnosti**

4.1. *Všeobecné pripomienky*

4.1.1. Musí sa náležite zohľadniť rozmanitosť aktérov občianskej spoločnosti, miestnych iniciatív, mimovládnych organizácií a národných platforiem. Bez toho, aby sa uznali a stanovili osobitosti každého z nich, čím sa zabezpečí široká účasť, platforma nebude účinná ani legitímna. EHSV môže zohrávať ústrednú úlohu pri zabezpečovaní tejto legitimity.

4.2. *Využívanie odborných znalostí a sietí EHSV*

4.2.1. Akákoľvek analýza sa musí začať preskúmaním, či existujú štruktúry alebo inštitúcie, ktoré by ju mohli a boli ochotné prijať. EHSV by takúto platformu mohol a bude hosťovať. Vzhľadom na svoje skúsenosti so sprostredkovaním dialógu a konzultácií má na to dobré predpoklady. Zdá sa, že návrhy č. 38 a 39 Konferencie o budúcnosti Európy podporujú túto myšlienku. Podľa návrhu č. 39 „**by sa mala posilniť inštitucionálna úloha EHSV ako orgánu, ktorý uľahčuje a zabezpečuje činnosti v oblasti participatívnej demokracie, ako sú štruktúrovaný dialóg s organizáciami občianskej spoločnosti a občianske panely**“.

4.2.2. Poverenie EHSV, aby prevádzkoval túto platformu, by pomohlo podporiť jeho právomoci, poradné funkcie a pracovné metódy, čo by mu umožnilo pôsobiť ako sprostredkovateľ vo vzťahu k občianskej spoločnosti. Vzhľadom na svoje skúsenosti, odborné znalosti a siete musí byť EHSV zapojený od samého začiatku. Tieto **odborné znalosti** zahŕňajú hlboké znalosti členov výboru v príslušných oblastiach, ich know-how v oblasti podpory harmonického rozvoja politiky EÚ a silnú reprezentatívnosť, keďže členovia sú oficiálne poverení prijímať rozhodnutia v mene tých, ktorých zastupujú. Práca výboru je organizovaná tak, aby sa zabezpečila interakcia medzi „technickým“ alebo „odvetvovým ([10])“ rozmerom a „horizontálnymi“ aspektmi. Tento prístup zabezpečuje, že všetky stanoviská, ktoré vypracúvajú študijné skupiny zložené z členov s odbornými znalosťami, sa opierajú o vynikajúcu technickú prácu. Poskytuje tiež určitý demokratický filter vo svojich stálych sekciách, kde o texte diskutuje viac ako 100 členov, čo umožňuje jednomyseľné prijatie väčšiny stanovísk výboru a odráža osobitný prístup výboru k dosiahnutiu sociálneho konsenzu.

([9]) CEPS, *Mapping civil dialogue in the EU institutions (Mapovanie občianskeho dialógu v inštitúciách EÚ)*, 2025, štúdia, ktorú EHSV nechal vypracovať na žiadosť skupiny Organizácie občianskej spoločnosti.

([10]) Líši sa to od odvetvového sociálneho dialógu.

4.2.3. EHSV má prístup k rozsiahlej a jedinečnej sieti. Členovia EHSV sú zakorenení v národnej občianskej spoločnosti, čo im umožňuje prispievať k politikám EÚ na miestnej úrovni a prenášať európske diskusie späť do miestnych komunít.

4.3. *Štruktúra a riadenie platformy občianskej spoločnosti*

4.3.1. EHSV na základe svojich skúseností a svojej siete navrhuje spustiť **pilotný projekt** v spolupráci s Európskou komisiou, ktorým by sa zaviedol **rozsiahly dialóg**, ktorý by sa začal už v počiatočnej fáze politického procesu. Hlavný dôraz by sa mal klásť na otázky súvisiace s demokraciou, základnými právami a právnym štátom, o ktorých by sa diskutovalo v spolupráci so skupinou ad hoc Základné práva a právny štát EHSV. Cieľom platformy občianskej spoločnosti by bolo rozšíriť účasť organizácií občianskej spoločnosti, ktoré sa zaoberajú demokraciou, základnými právami a právnym štátom, s cieľom identifikovať otázky, ktoré osobitne znepokojujú organizácie občianskej spoločnosti na miestnej úrovni, a prispieť k správam EHSV a Európskej komisie o týchto otázkach. EHSV navrhuje, aby sa v rámci platformy vytvorila riadiaca skupina pozostávajúca z Európskej komisie, EHSV a kontaktnej skupiny na základe modelu Európskeho fóra pre migráciu. Platforma by bola podkladom pre výročnú konferenciu EHSV o právnom štáte a základných právach. Príspevky z Týždňa občianskej spoločnosti by takisto prispeli k práci platformy spôsobmi, ktoré vymedzí riadiaca skupina (napr. vyčlenením jedného dňa na prácu platformy).

4.3.2. Riadiaca skupina by bola zodpovedná za začatie pilotného projektu a dohodla by sa na príslušných mechanizmoch riadenia a účasti. Mal by sa ďalej rozpracovať konkrétny návrh procesu. Po jeho realizácii by zhodnotila projekt a navrhla budúci vývoj s cieľom uľahčiť podobné procesy rozsiahleho dialógu o iných kľúčových témach týkajúcich sa občianskej spoločnosti. Riadiaca skupina by sa každý rok dohodla na presných témach a harmonogramoch projektu.

4.3.3. EHSV sa tiež domnieva, že stratégia (vrátane platformy) by v budúcnosti mohla prispieť k:

— správe, ktorá sa vypracuje každý druhý rok, o činnostiach stratégie a všetkých činnostiach občianskeho dialógu vykonávaných prostredníctvom platformy a každým generálnym riaditeľstvom;

— vypracovaniu výročnej hodnotiacej tabuľky vo forme verejného fóra pre diskusie o výsledkoch činností nadväzujúcich na dialógy;

— každoročnému fóru organizovanému v spolupráci s Európskou komisiou, ktoré by mohlo byť súčasťou Týždňa občianskej spoločnosti.

4.3.4. Tento pilotný projekt by bol príležitosťou ďalej stavať na existujúcej štruktúrovanej spolupráci s organizáciami občianskej spoločnosti a poskytnúť jej formálnu štruktúru. EHSV už experimentoval s rôznymi spôsobmi nadviazania systémovej spolupráce s organizáciami občianskej spoločnosti, a to aj prostredníctvom: i) Európskeho fóra pre migráciu; ii) priestorov na zvolávanie, ktoré poskytuje sekcia EHSV pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie (sekcia NAT) pre organizácie občianskej spoločnosti na stretnutia a prípravu spoločných príspevkov s cieľom prispieť k procesom EÚ a medzinárodným procesom; a iii) príspevku kontaktnej skupiny k príspevku EHSV k ročnému pracovnému programu Komisie. Tieto a ďalšie iniciatívy by sa mohli stať súčasťou pilotného projektu v rámci jedinej riadiacej štruktúry (zahŕňajúcej Európsku komisiu, EHSV a kontaktnú skupinu). Keďže je pilotný projekt založený na existujúcich štruktúrach a nástrojoch, mohol by sa realizovať rýchlo a bezodkladne. Jeho úspech by zároveň závisel od poskytnutia primeraných zdrojov a činností zameraných na budovanie kapacít zameraných na organizácie občianskej spoločnosti.

4.3.5. Táto platforma by:

— usmerňovala dialógy (sprostredkované riadiacimi orgánmi) o demokracii, základných právach a právnom štáte a neskôr riadila príspevky ku kľúčovým politickým procesom, ako je ročný pracovný program Európskej komisie,

— každoročne hosťovala konferenciu o občianskom dialógu, podľa možnosti počas Európskeho týždňa občianskej spoločnosti, s cieľom predložiť a spresniť návrhy odporúčaní spolu so všetkými zainteresovanými stranami;

— monitorovala občiansky dialóg prostredníctvom výročnej hodnotiacej tabuľky, ktorá bude podkladom dvojročných správ o občianskom dialógu;

— prispievala k medziinštitucionálnej dohode.

4.3.6. Európska komisia by mala vyčleniť primerané ustanovenia na posilnenie európskeho občianskeho dialógu na všetkých úrovniach a konkrétnejšie poskytnúť finančné prostriedky na zavedenie navrhovaného pilotného projektu. Stratégiu občianskej spoločnosti nie je možné realizovať bez primeraného financovania. Po 2,5 roku (v polovici funkčného obdobia EHSV) sa uskutoční hodnotenie medzi EHSV, organizáciami občianskej spoločnosti a Európskou komisiou s cieľom zlepšiť tento proces a určiť ďalšie kroky pre rozvoj.

V Bruseli 17. júla 2025

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Oliver RÖPKE